

Vlaanderen
is diervriendelijk

Huisdierwijzer ganzen

 Anserinae

DEPARTEMENT
OMGEVING

vlaanderen.be/huisdierinfo

////////////////////////////////////

HUISDIERWIJZER: GANZEN

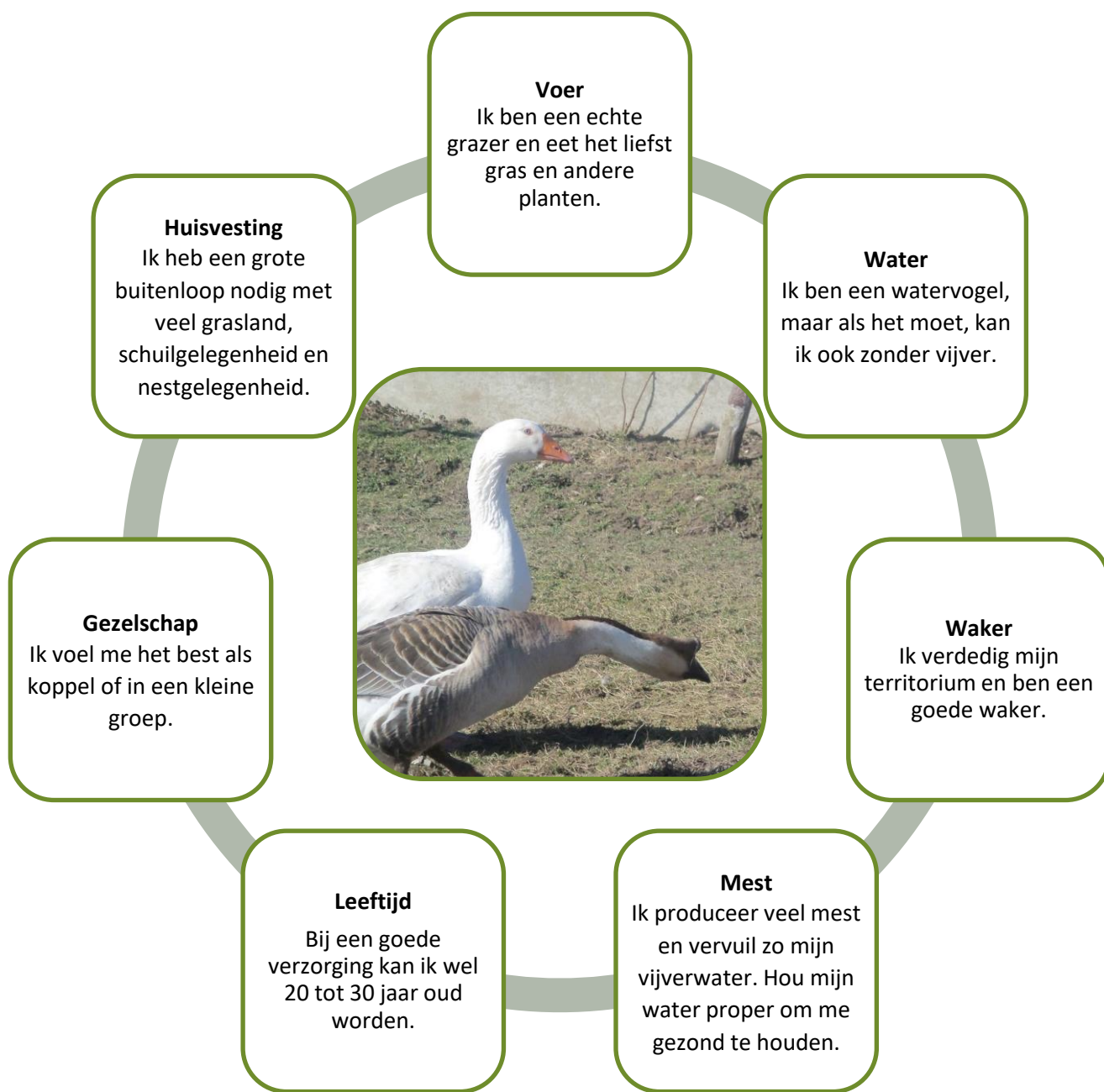
Anserinae

////////////////////////////////////

INHOUD

1	Overzicht	3
2	Natuurlijk gedrag en behoeften	4
2.1	Huisvesting	5
2.1.1	Gezelschap	5
2.1.2	Verblijf	5
2.1.3	Vijver	5
2.2	Voeding	6
2.3	Dagelijkse verzorging	6
3	Gedrag en omgang met het dier	6
4	Gezondheid	7
4.1	Voortplanting en bijhorend gedrag	7
4.2	Meest voorkomende gezondheidsproblemen	8
5	Aankoop of adoptie	9
6	Kosten	10

1 OVERZICHT

2 NATUURLIJK GEDRAG EN BEHOEFTE

Ganzen behoren tot de familie van de *Anatidae*, net als de eenden en de zwanen. Deze familie kan onderverdeeld worden in vijf subfamilies: *Anatinae*, *Anserinae*, *Dendrocyginae*, *Stictonettinae* en *Tadorninae*. De subfamilie *Anserinae* omvat de ganzen en de zwanen. Er zijn vier ganzengeslachten gekend: *Anser* (grijze ganzen), *Branta* (zwartwitte ganzen), *Cereopsis* en *Chen*, waarvan de eerste twee in Europa voorkomen.

Indeling in het dierenrijk

Rijk	<i>Animalia</i> (dieren)
Stam	<i>Chordata</i> (chordadieren)
Klasse	<i>Aves</i> (vogels)
Orde	<i>Anseriformes</i> (eenden, ganzen, zwanen, screamers)
Familie	<i>Anatidae</i> (eenden, ganzen, zwanen)
Subfamilie	<i>Anserinae</i>
Geslacht	<i>Anser</i> (grijze ganzen) <i>Branta</i> (zwartwitte ganzen) <i>Cereopsis</i> <i>Chen</i>

Ganzen leven in het noordelijk halfrond in koppels of in grote groepen tot wel 100 000 individuen. De dieren zijn monogaam en vormen koppeltjes buiten het broedseizoen. De jongen worden door beide ouders grootgebracht en het duurt twee tot drie jaar voor ze volwassen zijn. Sommige soorten vormen het hele jaar door of tijdens de trek en in de winter een hechte familiegroep. Een groep ganzen wordt een *stel* (op het land) of een *vlucht* (in de lucht, V-formatie) genoemd.

Ganzen zijn grazers. Ze eten vooral grassen en andere planten, graan en af en toe een insect. Ze leven vooral op het land en hebben daarvoor sterke poten.

De gans werd gedomesticeerd tussen 5500 en 3000 voor Christus. De Oost-Aziatische ganzen stammen af van de zwaangans; de Europese, West-Aziatische en Noord-Afrikaanse ganzen hebben de grauwe gans als voorouder. De Oost-Aziatische ganzen onderscheiden zich van de rest door een knobbel aan de basis van de snavel. Voor het overige verschillen ganzenrassen onderling niet zoveel. Enkele gekende rassen zijn de Vlaamse gans, de gans van de Vire en de Ton, de Toulousegans, de Steinbachergans, de Pommerse gans, de Embden en de white Chinese. Wilde soorten wegen rond 3,5 kg, de gedomesticeerde rassen kunnen gemakkelijk het dubbele wegen.

Ganzen werden in het verleden gehouden voor hun vlees, eieren, vet, lever (foie gras) en veren en als waakdieren en 'grasmaaiers'. Vandaag worden er in België nog maar weinig ganzen gehouden voor hun dons en vlees.

Gedomesticeerde ganzen stammen af van de zwaangans (boven) of de grauwe gans (onder).

2.1 HUISVESTING

Het is niet zo moeilijk om ganzen te houden. Ze hebben vooral zacht grasland nodig. Vermijd harde ondergrond. De dieren kunnen zonder zwemwater, maar hebben een betere conditie als ze wel in het water kunnen. Dit stimuleert namelijk wassen en poetsen.

2.1.1 Gezelschap

Ganzen zijn sociale dieren, hou ze dus nooit alleen maar altijd met twee of meer soortgenoten samen. De mannen verkiezen meestal één vrouwtje. Zet geen nieuw vrouwtje bij een koppel ganzen want dit kan leiden tot agressie. Om agressie te voorkomen moet je ook overbevolking vermijden.

2.1.2 Verblif

Voor een koppel ganzen voorzie je een vijver van minimaal 4 m² en -afhankelijk van hoeveel er bijgevoederd

wordt- een stuk grasland van 40 tot 200 m². Ganzen produceren veel mest, de oppervlakte van het verblijf moet dus groot genoeg zijn om sterke vervuiling en modder te voorkomen. Een handige graadmeter om te bepalen of je voldoende grasland voorzien hebt, is de volgende: als de ganzen in de zomer het gras kort houden en je niet zelf moet maaien, dan is er eigenlijk te weinig ruimte.

 Je kan kiezen voor een open of een gesloten verblijf. Een gesloten verblijf dat met een stevig net is overspannen, biedt bescherming tegen roofdieren en voorkomt de overdracht van ziektes door wilde vogels. Bovendien is het dan niet nodig om de dieren te [kortwieken](#). Meestal is een gesloten verblijf wel kleiner dan een open verblijf. Dit geeft soms aanleiding tot territoriale agressie en verwondingen. Een open verblijf is meestal ruimer en biedt de dieren meer mogelijkheid tot grazen. Omheen het perk met draad van 1 à 1,80 m hoog en plaats een deel van de draad in de grond. Dit voorkomt dat roofdieren zoals vossen er onderdoor graven.

Voorzie in het verblijf schuilmogelijkheden in de vorm van beplanting. Ganzen zijn grondbroeders die hun nest liefst maken in een omgeving met dichte vegetatie en lang gras en waarbij ze langs één kant een vrij uitzicht hebben. Zet echter geen struiken met bessen en giftige planten zoals taxus, buxus, vingerhoedskruid en gouden regen om vergiftiging te voorkomen. Voorzie ook enkele afdakjes die beschermen tegen hagel, ijzel en slagregens. Voor minder winterharde soorten is een verwarmd binnenhok aangeraden.

2.1.3 Vijver

Water is belangrijk voor ganzen om van te drinken, in te zwemmen en zich ermee te wassen. Je kan een vijver aankopen of zelf aanleggen. Een oud ligbad of plastic zandbak kan prima dienst doen. Als je bij de aanleg van een vijver vijverfolie gebruikt, dan moet deze een minimumdikte hebben van 0,75 mm.

De ganzen moeten hun hoofd volledig kunnen onderdompelen in het water zodat ze hun neusgaten kunnen schoonmaken en hun vederkleed kunnen verzorgen. Voorzie een waterdiepte tussen 35 en 60 cm. Let er op dat de ganzen gemakkelijk het water in en uit kunnen, bijvoorbeeld via een zachte helling.

De mest van ganzen vervuilt het water. Daarom moet het water regelmatig verversd worden. Aanvoer van stromend water vanuit een beek of sloot door middel van een pomp kan hierbij helpen. Stilstaand water geeft een risico op onvoldoende zuurstof in het water, en dat kan ziektes en sterfte (o.a. botulisme) veroorzaken. De

aanwezigheid van een fontein of een filtratiesysteem kan gebruikt worden om de waterkwaliteit optimaal te houden.

2.2 VOEDING

Als er voldoende gras aanwezig is, dan is het niet nodig om bij te voeren. Geef anders speciaal voer voor watervogels: afhankelijk van de kwaliteit en de hoeveelheid beschikbaar gras, het ras en het dier zelf tussen 250 en 500 g per dag. Groenvoer zoals sla, andijvie, witlof en gemaaid gras mag je altijd bijgeven. Tijdens de winterperiode kan je een graanmengsel bijgeven zodat de ganzen wat extra vet krijgen.

Ganzen die aan de leg zijn, geef je best schelpengrit bij om aan de calciumbehoefte te voldoen. Voor ganzenkuikens is er opfokvoer op de markt.

Voeder de ganzen tweemaal per dag. Geef maar zoveel voer als de ganzen opeten, restanten kunnen gaan schimmelen en trekken ongedierte aan. Voer de ganzen op verschillende plaatsen in het verblijf, zodat ze allemaal de kans krijgen om te eten, ook de zwakkere dieren.

2.3 DAGELIJKSE VERZORGING

Zorg ervoor dat de dieren steeds drinkbaar water hebben. Let er in de winter op dat het water niet bevroert: vervang het om de paar uren of zorg voor een warmtebron. In de handel kan je drinkbakverwarmers op elektriciteit kopen, die je in het water of onder de bak plaatst, maar ook plastic schijven die je kan opwarmen in de microgolfoven. Voeg nooit zout en liever ook geen suiker toe aan het water.

Dagelijks

- Verwijder bederfbare voederresten.
- Voer de ganzen.
- Controleer of er nog voldoende drinkwater is en ververs het eventueel.
- Controleer of de ganzen zich normaal gedragen en er gezond uitzien.

Minstens éénmaal per week

- Was de drinkemmer uit met zuiver water.
- Vul het schelpengrit bij indien van toepassing.

Een aantal keer per jaar

- Was de voerbak uit.
- Ververs het water van de zwembijver of controleer de waterkwaliteit.

3 GEDRAG EN OMGANG MET HET DIER

Kleine groepen ganzen zijn over het algemeen redelijk rustig en stil, tenzij ze gestoord of alleen gehouden worden. Gedomesticeerde ganzen vliegen weinig tot niet gezien hun grootte en gewicht (soms wel 15 kg). [Kortwieken](#) is daarom meestal niet nodig.

Ganzen laten zich vrij gemakkelijk in een bepaalde richting sturen door de mens. Loop ze achterna met de armen wijd gespreid of met een vlag in de hand en leid ze zo naar de gewenste plaats.

Gedomesticeerde ganzen kan je over het algemeen gemakkelijk hanteren en onderzoeken hoewel dit stress veroorzaakt. Ze kunnen zich verdedigen door te flapperen met hun vleugels, uit te halen met hun poten of door te bijten. Je kan ze vangen met een net of door de dieren aan hun nek vast te nemen en een handdoek over hun vleugels te slaan. Zwemmen de ganzen op een grotere vijver, dan kan je een lang touw dat de vijver kruist gebruiken om de dieren naar de oever te drijven. Zodra de ganzen hun schrik voor het touw overwonnen hebben, zwemmen ze wel vlot over het touw heen.

Om een gans goed stevig en veilig vast te houden kan je de hand of de arm over de vleugels leggen en deze tegen het lichaam van de gans aan drukken. Voor de meeste dieren is dit voldoende en moet je de kop niet immobiliseren. Indien nodig kan de arm verder door tot onder de borst worden geplaatst. Een alternatieve methode is met beide handen de vleugels vastnemen en deze tegen de rug aan drukken. De vingers rusten dan op de borst van de gans.

Ganzen beschikken net zoals eenden over een tweelagig verenkleed van donsveren en dekveren. Aan de basis van hun staart hebben ze een olierijke klier. Door deze klier te stimuleren met de bek komt de olie vrij. Deze wordt gebruikt om het verenkleed goed te leggen, te verzorgen en waterafstotend te maken. Ganzenkuikens krijgen deze olie van hun moeder tot ze zelf veren krijgen. Na het broedseizoen ondergaan de ganzen een volledig rui waarbij ook de slagpennen gewisseld worden. Hierdoor kunnen de dieren dan 3 tot 6 weken niet vliegen en gaan ze meer rusten.

4 GEZONDHEID

4.1 VOORTPLANTING EN BIJHOREND GEDRAG

Een mannelijke gans noemt men een *ganzerik*, *gent* of *gander*, een jong is een *gansje* of een *ganzenkuiken* en een vrouwelijke gans wordt met de term *gans* aangeduid. Het verschil tussen de *ganzerik* en de *gans* is moeilijk te zien: ze hebben dezelfde kleur en aftekeningen, met uitzondering van de Magelhaengans en de kelpgans. Vaak kan je op basis van de grootte en het gedrag wel inschatten of het om een mannelijk of vrouwelijk dier gaat. Om zeker te zijn, kan je een cloacaal onderzoek doen: door voorzichtig te duwen rond de geslachtsopening, komt het geslachtsdeel tevoorschijn. Op die manier wordt het geslacht van ganzenkuijken bepaald.

Ganzen zijn seksueel volwassen rond hun 1 à 3 jaar. Ze starten met eieren leggen vanaf januari-maart en leggen dan om de dag een ei in een nest op de grond. Het nest wordt gemaakt uit plantenmateriaal en veren. Afhankelijk van het ras leggen ze 25 tot 60 eieren per jaar. Voordat ze eieren begint te leggen, kan de gans lusteloos en ziek lijken en een wat dikke buik hebben. Dit verdwijnt nadat alle eieren zijn gelegd.

Na 20 tot 28 dagen broeden worden de kuikens geboren. Ganzen zijn goede ouders die hun kuikens sterk verdedigen. Toch kunnen jonge kuikens wel eens ten prooi vallen aan roofdieren en vogels. Je kan dit vermijden door hen gedurende een week in een afgesloten ren te houden.

4.2 MEEST VOORKOMENDE GEZONDHEIDSPROBLEMEN

Ganzen zijn over het algemeen gezonde, sterke dieren. Een goede huisvesting en hygiëne voorkomen vele ziektes. Ze kunnen 20 tot 30 jaar oud worden als ze goed verzorgd worden.

Ganzen in goede conditie hebben een mooi verzorgd verenkleed, een goed lichaamsgewicht, heldere ogen, propere neusgaten, vlotte ademhaling en een vlotte tred. Het is voor ganzen niet ongewoon om losse mest te produceren. Meestal heeft die een bruine kleur, maar dit kan variëren afhankelijk van het voer. Zieke dieren zonderen zich zelf af van de groep, gaan veel neerliggen en slapen, hebben moeite met staan en wandelen, en hebben vaak een vuil en gehavend verenkleed. Neem bij ziekte contact op met een gespecialiseerde dierenarts.

Om ziekte te voorkomen, is het belangrijk om:

- Het aantal dieren af te stemmen op de beschikbare ruimte.
- De insleep van ziektes door introductie van nieuwe dieren, besmet schoeisel of aanwezigheid van wilde vogels te vermijden.
- De ganzen tweemaal per jaar te ontwormen en ze te laten vaccineren.

De meest voorkomende gezondheidsproblemen bij ganzen zijn:

- **Lek**
Ganzen kunnen 'lek' geraken. Ganzen poetsen zich vaak minder wanneer ze zich niet in optimale conditie bevinden of wanneer ze geen zwemwater ter beschikking hebben. Hierdoor wordt hun verenpak niet ingestreken met de olie van de staartklier en verliezen ze hun waterdichtheid, worden ze drijfnat en krijgen ze het koud. De gans kan herstellen in een schuilhok samen met water tot ze zich opnieuw poetst.
- **Wormen**
Symptomen: vermagering, algehele slechte conditie, waterige of gele mest.
Hou preventief het verblijf goed schoon. Ganzen met wormen kan je behandelen met een ontwormingsmiddel van de dierenarts of via gemedicineerde voeders. Er wordt aangeraden om te ontwormen in maart en september.
- **Uitwendige parasieten: luizen en mijten**
Symptomen: bij lichte besmettingen geen, in zware gevallen jeuk, kaalheid, slechte vederkwaliteit. Een goede hygiëne van de dieren en hun huisvesting is belangrijk om infecties met parasieten te voorkomen. Er zijn producten op de markt die bij aanwezigheid van luizen en mijten verstoven of gesprayd kunnen worden op de dieren en in hun huisvesting.
- **Steekvleugel**
Symptomen: misvormde vleugel waarbij grote slagpennen naar buiten uitsteken in plaats van mooi tegen het lichaam te liggen.
Dit is te wijten aan een te snelle groei van de veren in relatie tot de spierontwikkeling, wellicht door een tekort aan mineralen of vitaminen, overvoeding of erfelijkheid. Wanneer de gans in de rui gaat en nieuwe slagpennen vormt, kan je de juiste stand verkrijgen door de slagpennen vast te tapen.
- **Legnood**
Symptomen: algemene verzwakking, opgezette buik, kreupel lopen, op-en-neer beweging met de staart maken.
Een gans met legnood is niet in staat om een ei te leggen, het ei zit vast in de eileider. Dit kan diverse oorzaken hebben: ondervoeding, obesitas, onvoldoende beweging, schade of ontsteking van de eileider, een tekort aan calcium, vitamine E of selenium. Een bezoek aan de dierenarts is noodzakelijk.
- **Bumblefoot**
Symptomen: abnormale vergroting en zwelling van de voet.

Koop jonge ganzen die goed zijn doorgeruid, levendig zijn en een verzorgd verenkleed hebben. Sommige soorten moeten volgens de wet ook geringd zijn, [kijk daarom goed na of dit het geval is voor de soort van jouw keuze](#). Als je ganzen koopt bij een professionele handelaar, dan zijn deze normaal gezien ingeënt. Ook hobbyfokkers enten hun ganzen vaak in, vraag dit na. Wees kritisch en durf vragen te stellen. Als koper ben je verantwoordelijk voor een goede keuze. Koop geen zwakke of zieke dieren, want zo hou je foutieve handel in stand. Let goed op of de dieren geen verwondingen of vervormingen hebben. Als je verwaarloosde dieren opmerkt, dan kan je dit melden bij de Dienst Dierenwelzijn [Meldpunt verwaarloosde en mishandelde dieren](#).

Een gans veilig transporteren doe je bij voorkeur in een goed afgesloten box, zoals bv. een transportkooi voor honden. Zorg er voor dat het verblijf volledig in orde is voor je de ganzen gaat halen.

6 KOSTEN

Ganzen kosten naargelang de soort of het ras tussen 10 en 80 euro per dier.

De prijs voor ganzenvoer varieert tussen 0,60 en 2 euro per kg. Reken op ongeveer 5 euro per gans per maand voor het voer en de verzorging.

De kostprijs van het verblijf is afhankelijk van de keuze voor een open of gesloten verblijf, de grootte van het verblijf, de keuze van het materiaal voor de aanleg van een vijver en de voorziening van een binnenhok en/of schuilplaatsen.

Postadres

Koning Albert II-laan 15 bus 548
1210 Brussel
vlaanderen.be/dierenwelzijn